

2980

Ali se ženska res nima pravice vtikati v politiko?

1920.

Izdala in založila »Krekova prosveta« v Ljubljani.

Tiskala Jugoslovanska tiskarna.

»Še tega se je treba, ženska pri politiki, ženska v volilnem boju! Saj je že itak dosti ravsa in kavsa, naj pa še ženska dela zmedo! Doma naj kuha in na otroke naj pazi!«

Pravzaprav je to pametna beseda. Gospodinjstvo in vzgoja otrok, to sta dva velika, nad vse častna poklica, ki ju ima ženska že po svoji naravi. Od umnega gospodinjstva in od dobre vzgoje otrok je odvisna sreča in zadovoljnost v družini in preje razdere hišo in družino žena z zavoženim gospodinjstvom in slabo vzgojo kot mož s svojo zapravljenostjo. Pa ravno zato, da bo žena res prava in umna gospodinja v domači hiši, in da bo res mogla vzgajati otroke, kot ji velewa njena vest, se mora vtikati v politiko. Zakaj? Ker je danes politika tista sila, ki govori in odloča o vzgoji otrok, govori in ukrepa o sklepanju zakona, o razporoki, o gospodinjski izobrazbi itd.

Pa kako to, da ima politika opraviti z vzgojo, z zakonom, z izobrazbo? Potrpi! Da ti bo vse to jasno, ti moram najprvo na kratko razložiti, kaj je politika.

Kaj je politika?

Politika je grda reč, se večkrat zjezi dostojen človek, če bere razno prekljanje po časopisih in posluša zmerjanje po shodih. Da, če je to politika, potem je politika grda reč. Pa to ni politika, to se le večkrat pri političnem delovanju takih ljudi drži, ki za svoje trditve ne znajo doprinesti drugih dokazov kot zmerjanje. To pa ni politika, temveč pomanjkanje dostojnosti.

Politika v pravem pomenu besede je pa skrb za javni blagor, skrb za skupni blagor vseh državljanov. Kako zagotoviti, da bodo državljani varni svojega življenja, imetja in svoje časti, kako naj se država tako uredi, da bodo povprečno vsi državljani mogli s svojim delom preživiti sebe in svojo družino, kako naj se jim preskrbi potrebna in primerna izobrazba (šole), kako naj se jim zagotovi popolna prostost v izvrševanju njih verskih dolžnosti itd. itd., vse to preišljevati in temu primerne postave ustvarjati, je naloga politike. Če pogledamo politiko od te plati, prave plati, potem moramo reči, da je politika lepa in vzvišena in za obstoj človeške družbe neobhodno potrebna reč; če pa je večkrat grda, je pa grda zato, ker se nekateri poslužujejo politike ne zato, da delajo za javen blagor, temveč predvsem za blagor svojega žepa.

Politika torej bo odločala med drugim tudi o tem, ali bo v ljudski šoli verska ali brezverska vzgoja otrok, politika bo odločala, ali žena ostane s svojim možem neočljivo skupaj ali jo mož, potem ko je vso svojo mladostno moč pustila v hiši, pahne na cesto in si vzame drugo, politika bo odločala, ali bo žena imela volilno pravico, ali bo torej smela tudi sama govoriti pri sklepanju onih postav, ki ravno njo najbolj zadenejo (šola, zakon itd.).

Krščanska žena, nikomur ne dovoliš, da bi se vtikal v tvoje zakonsko življenje in v vzgojo tvojih otrok brez dovoljenja in brez sporazuma s tabo. In glej, nikdo se ne vtika v taki meri, kakor se bo ravno prihodnja politika, ki bo delala tozadevne postave. Ali naj se vtika, ne da bi tebe vprašala, ali naj odloča o tvojem zakonskem življenju in o vzgoji tvojih otrok brez tebe in proti tebi? Nikakor ne!

Zato pa krščanski ženi ne more in ne sme biti vseeno, kakšna bo prihodnja politika v naši državi. Dolžnost krščanske žene in mladenke je, da dela z vsemi močmi na to, da bo prihodnja politika ščitila naravne pravice, ki

jih ima žena kot mati-vzgojiteljica, da bo čuvala njen ugled kot zakonske žene, ne pa da bi ji naložila neznosno breme brezversko vzgojenih otrok in jo ukovala v suženjstvo moževe samovolje in strasti.

Kdo dela politiko?

Pa kako naj ženska s svojo politično brezpravnostjo vpliva na politiko? Saj ne dela ženska politike in nima nobenega vpliva nanjo. Torej ne more ničesar steriti in se mora pač vdati v usodo, da politika brez nje odločuje o njej, o njeni sreči ali njeni nesreči.

Ali je res ženska brez vpliva na politiko? Kdo pa dela politiko, kdo je tisti, ki dela državne postave, verske ali brezverske, dobre ali slabe, koristne ali škodljive? To je **državni zbor**. Kdo pa je to: državni zbor? To so poslanci, ki jih izvolijo volilci. Poslanci torej delajo politiko, poslanci, ki so izvoljeni od ljudstva. Poslanci pa delajo take postave, kakršni so pač sami in kakor od njih zahteva stranka, kateri pripadajo. Če so verni, sklepajo postave v verskem duhu, če so pa svobodomiselni in pripadajo svobodomiselni stranki, če so veri sovražni ali za vero brezbrizni, bodo sklepali protiverske postave, ali — kar je isto — v svojih postavah se za vero, njene resnice in zapovedi ne bodo brigali. Če so prijatelji ljudstva in iz ljudstva vzeti, se bodo brigali za ljudstvo, če pa so samo kakšni bogati bankirji in kapitalisti, se za ljudski blagor ne bodo zmenili.

Da pa pridejo v državni zbor taki poslanci, ki se ozirajo na verska načela tudi pri sklepanju državnih postav, to pa je v rokah volilcev. Kakršne poslance si izberejo, take pa imajo. Politiko dela državni zbor, a dela tako, kakršno si izbere volilci. Če so volilci toliko brezvestni in za versko življenje tako malo vneti, da pošljejo v državni zbor poslance svobodomiselne ali za vero brez-

brizne stranke, ki proglašajo, da vera nima v politiki nič opraviti, potem je samoobsebi umevno, da bodo naše prihodnje, temeljne državne postave brezverske, veri sovražne, da bo v naši državi vpeljana brezverska šola, razporoka in še mnoge druge postave, ki bodo popolnoma razkristjanile naše družine, kot se je to zgodilo v drugih državah.

Toda, če ženska nima volilne pravice, kaj si potem more pomagati, njen vpliv na politiko je enak ničli! Volijo moški, ženska mora molčati in prenašati, kar ji nalože.

A ravno to ni res, in to smo hoteli povedati. Dasi ženska dosedaj še nima v naši državi volilne pravice za državni zbor in torej sama z glasovnico v roki ne more nič odločati, kakšni poslanci pridejo v državni zbor, vendar lahko neizmerno veliko stori, da se volilci odločijo za poslance, ki so jim verska načela nad vse sveta.

Kako to? Preden odgovorimo na to vprašanje, pojasnimo, kakšne važnosti predvsem za naše ženstvo bo prihodnji državni zbor, ustavodajna skupščina ali konstituenta, če se hočemo izražati z latinsko besedo. Od prihodnjega državnega zbora, ki bo sklepal o osnovnih, temeljnih postavah naše države, bo odvisno, ali bo krščanska žena še mogla odločati o vzgoji svojih otrok ali bodo usilili njenim otrokom brezversko vzgojo; od prihodnjega državnega zbora bo odvisno, ali bo svetost in neločljivost krščanskega zakona ostala nedotaknjena ali pa bo morda žena na milost in nemilost izročena moževi samovolji; v prihodnjem državnem zboru se bo odločalo, ali bo žena imela tudi v državni zbor volilno pravico, ali bo še nadalje morala izpolnjevati samo dolžnosti brez pravic. To so izmed drugih tri najvažnejše zadeve, katere posegajo globlje v življenje ženske kot v življenje moškega. Zato za naše ženstvo ne more in ne sme biti vseeno, kako izpadejo volitve.

Svobodomiselni napad na šolsko mladino.

»Dajte mi dobrih mater, pa vam prenovim ves svet,« je zaklical papež Pij X., in veliki vojskovodja Napoleon je rekel, da Francija potrebuje predvsem dobrih mater. Iz tega je razvidno, kako važna in dalekosežna in za srečo človeške družbe odločilna je vzgoja otrok. Dobra vzgoja — dobra, zadovoljna, srečna družina, urejena država; slaba vzgoja — nesrečna in uničena družina ter država nereda, nezadovoljnosti in uporov.

Zato je pa vse od tega odvisno, kdo vzgaja otroke.

Prvo pravico in dolžnost do vzgoje otrok imajo starši. Otrok je dolgo vrsto let nezmožen sam si pomagati dušno in telesno. In Bog je naložil staršem dolžnost, da skrbijo zanj in ga vzgoje. Zato nosijo starši, zlasti mati, glavno breme otroške vzgoje. In če je otrok slabo vzgojen, so zopet poleg otroka starši tisti, ki so najbolj prizadeti in morajo največ trpeti.

Če pa imajo starši dolžnost nositi glavno breme otroške vzgoje in morajo starši v prvi vrsti nositi prebridke posledice slabe vzgoje — potem imajo po božjem in človeškem pravu starši prvo pravico določati, kako bo otrok vzgojen, ker s tem ne odločujejo samo o otroški sreči, temveč tudi o svoji lastni. Nad to pravico stoji samo Bog s svojimi zapovedmi, po katerih se morajo starši ravnati pri vzgoji otrok. Kakšno pravico pa ima država? Nobene druge, kot da se otroku dá toliko posvetnega znanja, da more izpolnjevati svoje državljanske dolžnosti in da v smislu volje staršev podpira vzgojo.

Ker pa je šola tista ustanova, ki materino in očetovo vzgojo nadaljuje, izpopolnuje in deloma nadomestuje, zato je jasno, **da imajo prvo pravico do šole starši.** Ti imajo pravico in dolžnost odločati, kakšna bodi vzgoja otrok v šoli, zakaj starši so odgovorni za otroka pred Bogom in

ljudmi in starši morajo nositi posledice slabe vzgoje, ne morda slab učitelj.

Drugo pravico govoriti o šolski vzgoji otrok ima Cerkev. Zakaj? Vsak človek je otrok božji, namenjen za zveličanje. Zato ima otrok dolžnost in pravico se poučiti o verskih resnicah in božjih zapovedih, ki so edina pot v srečno večnost. In te resnice in zapovedi oznanja in razlaga Cerkev, kateri je Bog naložil to dolžnost. Torej ima drugo pravico do otroka, do vzgoje in torej do šole Cerkev in te pravice od Boga ji dane ji nobena oblast na zemlji vzeti ne more. Tretjo pravico v šoli pa ima država, ki naj skrbi, da se otrok nauči vsega potrebnega za življenje: branja, pisanja, računanja, državljskih dolžnosti itd.

Kako pa hočejo svobodomiselnici: liberalci in komunisti urediti šolo, če dobijo moč v prihodnjem državnem zboru?

V Belgradu se je sešel neki prosvetni odbor, kateremu je naročil naučni minister, naj izdela zakonski načrt, kako naj bi bila urejena prihodnja ljudska šola. V tem prosvetnem odboru so sedeli v veliki večini sami brezumni svobodomiselnici. In kakšen načrt so izdelali?

Glavna poteza tega ljudskošolskega načrta je: 1. Pri ljudski šoli ima govoriti samo država in nihče drugi: ne starši, ne Cerkev. Zato starši nimajo nobenega zastopstva v deželnem in okrajnem šolskem svetu; krajevni šolski svet pa, kjer imajo večino starši, nima druge pravice kot plačevati in vzdržavati šolsko poslopje ter hoditi k sejam. Učiteljev, ki nadomestujejo starše v vzgoji, nimajo pravice imenovati starši, temveč deželni šolski svet, v katerem nimajo starši nobenega zastopnika. In vendar bi bilo naravno, da starši sami izbirajo tistega, ki namesto in poleg njih vzgaja njihove otroke. Svojegega otroka zaupam samo tistemu, komur jaz hočem, in pravico izbirati vzgojitelja svojim otrokom imajo starši. Država ima le pravico zahtevati, da

je učitelj zmožen tudi tiste predmete poučevati, ki jih tirja država.

Tudi Cerkev je izključena iz šolskih svetov. Duhovnik kot zastopnik Cerkve nima po tem šolskem načrtu nobenega zastopstva v šolskih svetih, pač pa ima pravico priti v šolski svet celo okrajni geometer. »Še žandarja naj pošljejo,« je ogorčeno zaklical neki kmet na shodu S. L. S. v Ljubljani 1. 1919.

2. Druga glavna poteza tega svobodomiselnega ljudskošolskega zakonskega načrta je: Versko-nravna vzgoja, ki se je dosedaj zahtevala v ljudski šoli po § 1. avstrijskega šolskega zakona, se odpravi in namesto nje se postavi narodno-nravna vzgoja. Kakšna naj bo ta nravnost, ni nikjer povedano. Vsak svobodomislec ima svojo nravnost, svojo morálo, skoro vedno pa tako, da v več ali manj točkah popolnoma nasprotuje nravnosti, ki jo uči sv. vera. Dosedaj je bil učitelj dolžan otroke vzgajati v verskonravnem duhu, kot uči sv. vera, v nobenem predmetu ni smel smešiti vere, pač pa je bil dolžan verskonravno mišljenje in življenje pri otrocih gojiti; po novem načrtu bi bilo to drugače. Učitelj lahko v svojih urah nemoteno brez kazni podre to, kar bi veroučitelj v svojih učnih urah sezidal. Kaj pomaga, če ima katehet dve uri na teden krščanski nauk v šoli, če pa sme učitelj v svojih urah smešiti vero, izpodbijati versko mišljenje otrok in tako sproti uničevati katehetovo delo! In to pravico daje novi učni načrt učitelju, zakaj ta ni vezan na versko vzgojo. In dobro vemo, da bi se mnogi svobodomiselni učitelji v tem oziru temeljito posluževali svoje pravice. Isto lahko trdimo o vzgoji v domači hiši. Kar bi doma mati verskega s trudom vsadila v srca svojih otrok, to bi jim lahko svobodomiseln učitelj v šoli iztrgal. Katera verna mati bo brez skrbi izročila svojega otroka taki šoli?

3. Tretja osnovna poteza novega načrta je: **vsem zasebnim šolam se naložijo taka bremena, da bi morale v kratkem času prenehati.** S tem hočejo uničiti svobodomiselci naše izvrstne samostanske šole, katerim edino celo mnogi svobodomiselci zaupajo svoje otroke, s tem bi bila lahko uničena škofova gimnazija v št. Vidu. Svobodomiselci nič ne gledajo na to, koliko stroškov in davkov si prihrani država s tem, ker ji precejšen del šolskih bremen prevzame požrtvovalnost katoliških redovnic in gorečega škofa, njim je glavno geslo: **uničimo vero, tudi če to stane milijone; saj jih ne bomo plačali mi, ampak ljudstvo.**

In kdo je tisti, ki bo odločeval, kako bo urejena naša prihodnja ljudska šola? Poslanci, ki jih bo volilo ljudstvo. Ali niso torej predvsem zate, krščanska mati in dekle, važne te volitve? Ali ne bo šlo v prvi vrsti za tvoje pravice, za katere te hočejo okaniti? Ali vidiš, krščanska mati, da ti hočejo iztrgati iz tvoje roke in tvojega srca otroke, ki so tvoj najljubši zaklad, tvoja sreča? Ali spoznavаш, da ti hočejo zastrupiti tvojo mladino in s tem spraviti v nesrečo tvojo družino! Ako ne verjameš, poglej, kaj je storila brezverska šolska vzgoja z mladino na Francoskem!

Ali ni torej tvoja dolžnost, z vsemi silami delati na to, da se izvolijo v državni zbor samo taki poslanci, o katerih veš, da bodo zastopali v šolskem vprašanju krščansko stališče in zagovarjali tvoje pravice?

Protiverska vzgoja naj se nadaljuje izven šole.

Svobodomiselmcem pa ne zadostuje, da bi dobili le vzgojo šoloobveznih otrok v svoje roke, svojo brezversko in krščanstvu sovražno vzgojo hočejo nadaljevati in izpopolnjevati tudi izven šole. Kako?

Danes po tolikih prebridkih skušnjah ne potrebujemo nobenih dokazov več, da je **telovadna organizacija »Sokol« veri skrajno sovražna**. Nečemo tega trditi o vsakem Sokolu posebej, toda vse vodstvo, duh, vzgoja, mišljenje cele organizacije kot take je veri sovražno, in nemogoče je, da bi oni, ki je delaven član sokolske organizacije, ne postal sčasoma versko brezbrizen, včasih pa veri naravnost sovražen. Izjeme niso prepogoste. Ni čuda: to pikro zabavljanje v sokolski družbi proti duhovnikom in cerkvenim napravam, to smešenje verskega mišljenja in življenja, preziranje onih, ki se hočejo zavedati tudi svojih dolžnosti do Boga, mora v mladih srcih roditi sadove in jih rodi. In če še zraven opazujemo, kako se Sokoli pri nedeljskih izletih svojega šolskega naraščaja nič ne ozirajo na to, ali so bili mali telovadci že pri sv. maši ali ne, da nasprotno večkrat vaje napravljajo ob tistih urah, v katerih edino bi otrok mogel zadostiti verskim vajam, potem nihče ne more dvomiti, da je sokolska vzgoja neprikrito protiverska. Odtod tudi pride, da je ogromna večina Sokolov versko brezbrizna, da se ne meni za cerkvene zapovedi in da vsi brez izjeme spadajo v stranko svobodomiselcev in so njena avantgarda.

Sicer pa Sokoli sami ne taje svojega protiverskega programa. Starosta vseh Sokolov, dr. Pavel Pestotnik, je sam izrekel na III. rednem občnem zboru župe Ljubljana I. dne 11. februarja 1912 besede: »Brez zmagovitega kulturnega boja (to je boj proti Cerkvi in veri) ne pričakujemo trajne zmage sokolskim idejam.« **Torej starosta Sokolov odkritosrčno priznava, da sta si vera in sokolstvo dva sovražnika in da se zmagoviti obstoj sokolske misli more le pričakovati, kadar bosta Cerkev in vera na tleh.** Isti dr. Pavel Pestotnik je zapisal v »Sokolskem vestniku« marca 1913, str. 23, to-le: »Krščansko svetovno naziranje je v ostrem nasprotju s tendencami (težnjami) sokolstva. Že

sam Tyrš (ustanovitelj sokolstva) je učil, da naj sokolstvo deluje v svobodomiselnem duhu.«

Sedaj pa poslušajmo, kako hočejo ti Sokoli vso izvenšolsko mladino v Jugoslaviji dobiti v svoje roke in jo vzgojiti skrajno svobodomiselno in brezversko.

V dnevih od 26. do 30. junija 1919 so imeli vsi jugoslovanski Sokoli v Novem Sadu velik sabor. In tam so napravili ta-le načrt:

1. Vsa telesna vzgoja šolske mladine naj se vodi v sokolskem duhu in naj se to uredi z državno postavo.

2. Za odraslo mladino naj se vpelje prisilna telovadba, in sicer za moške do 24. leta, za ženske do 20. leta. Vso to telovadno vzgojo prevzame Sokol, država in občine pa prevzamejo vse stroške, gradnjo telovadnic itd.

3. V vso armado naj se zanese sokolski vzgojni duh in vojaki-Sokoli imajo pravico do skrajšanja vojaške službe in hitrejšega napredovanja.

To so torej bistvene točke sokolskega načrta. Vso mladino od šolarčka v prvem razredu do starega veterana v armadi hočejo prisilno, potem državnih zakonov vzgojiti v sokolskem, to je, kakor smo dokazali, v svobodomiselnem duhu, kakor bi se bali, da protiverska vzgoja v šoli ne bo še dosegla svojega namena.

Pa ne smemo misliti: to so le načrti, ki se ne dajo uresničiti. Če bodo v Jugoslaviji svobodomiselci na krmilu, bodo brezobzirno in z nasiljem, ki je le njim lastno, skušali udejestvovati te svoje namene. Že začetkom letošnjega leta, ko so bili svobodomiselci nekaj časa na vladnem krmilu, je skušal svobodomiselni naučni minister izpeljati vsaj prvo točko tega programa. Ljubljanski dopisni urad je namreč prinesel dne 28. januarja 1920 odredbo naučnega ministra Marinkovića, v kateri se med drugim glasi: »Pouk telovadbe se bo v vseh šolah vršil po sokolskem sistemu, metodi, estetiki, disciplini in redu... Učitelji

telovadbe imajo dolžnost, da podpirajo delo v sokolskem duhu.«

S tem je torej jasno dokazano, kaj hočejo svobodomiselci: uničiti in za vedno onemogočiti vsako katoliško mladinsko organizacijo, predvsem orlovsko, in naše globokoverne matere bodo morale pošiljati svoje sinove in hčere v organizacijo, kjer bodo mladim srcem še tisto vere in verskega življenja iztrgali iz srca, česar brezverska vzgoja v šoli ni mogla doseči. Res, ta načrt je naravnost mojstrsko zarisán.

Krščanska mati, krščansko dekle, kaj je tvoja dolžnost? Glej, volitve so pred durmi! Kakršni poslanci, take postave. V državni zbor morajo priti možje, kateri pripadajo katoliški stranki, ker edino potem si gotova, da ne bo državna postava tebe in tvoje dece nasilno vpregala v brezverski jarem. Zato ne miruj, temveč delaj, govori, dokazuj, agitiraj vedno in povsod! Gre zate in za tvojo deco, za tvojo in njeno srečo!

Napad na krščansko družino.

Svobodomiselnem pa še ne zadostuje, da dobijo v svojo roko vso mladino; da bo njihovo delo popolno in brezverska vzgoja mladine na trdnih temeljih, je treba razkristjaniti tudi krščansko družino in jo zastrupiti v njeni kali, v njenih koreninah. Zato zahtevajo, da se vpelje tudi v naši državi **civilna poroka in ločitev zakona**. To se pravi: poroka naj se izvrši pred županom in s tem zadobi polno veljavo; iz več ali manj tehtnih razlogov pa se zakonska lahko ločita in zopet vsak z drugim poročita. To je zahteva komunistične stranke, pa tudi liberalne. Dokaz za to je, da je svoj čas liberalni poslanec Ravnihar v dunajskem državnem zboru glasoval za ločitev zakona.

Ni naš namen tu razlagati, da sta i civilna poroka kakor tudi ločitev zakona proti Kristusovemu nauku in

nauku sv. Cerkve. Zakaj vsaka sklenitev zakona med katoličani je zakrament, in o tem, kako se zakrament veljavno deli in prejme, ima pravico odločati samo Cerkev in nihče drugi. Zato je civilni zakon, ki ga proglašča država za edino veljavnega, navadno priležništvo, ki je toliko pogubnejše, ker je od države potrjeno. Ravno tako je verski nauk, ki je tudi v sv. pismu ponovno podčrtan, da je zakon med kristjani nerazdružen. Ko sklepaš zakon, se zavežeš za vedno, prosta si le zopet, če ti smrt vzame tvojega sodruha. Od tega nauka se sv. Cerkev v vseh stoletjih tudi za las ni premaknila in se ne bo, ker Kristusovega nauka ne sme in ne more izpreminjati. Rajši je trpela, da so odpadale cele dežele od katoliške Cerkve, kot pa da bi zatajila Gospodov nauk.

Kar pa hočemo tu predvsem poudariti, je pa suženjsko stališče, ki ga mora zavzemati žena, če je zakon razdružljiv. Žena je tista, ki žrtvuje v zakonu mnogo več nego mož. Mož žrtvuje lahko svoje dohodke, svoje premoženje, žena žrtvuje sebe, svojo osebo, svojo lepoto, svojo mladostno moč, da, celó svoje življenje polaga na tehtnico. Ločitev zakona za moža osebno ni nobena izguba, on si najde drugo, zopet mlado, lepo, čvrsto; za ženo pa je splošno ločitev zakona velikanska nesreča. Če je pahnjena na cesto, potem ko je v prvem zakonu pustila polovico sebe, svoje mladosti, lepote, moči, kdo jo bo še pogledal? Morda semtertja, povprečno pa bi bile vse obsojene na pozabo. Kaj sledi iz tega? Žena mora postati moževa sužnja in sužnja njegove samovolje. Zakaj, če bo hotela ostati v moževi milosti, bo morala ustreči vsaki njegovi želji, upravičeni in neupravičeni, in vsak udarec bi morala tiho in mirno prenašati: trpeča sužnja v svobodomiselni državi.

Ali pa bi si marsikatera pomagala na drug način! Skušala bi kakor mož v zakonu ohraniti svojo lepoto in mladostno moč. Kako? S tem, da bi se branila otrok in

si kolikor mogoče olajšala vse delo v družini. Brez ozira na to, da bi kljub temu kmalu ovenela, bi bil to velikanski zločin proti zakramentu in državi. Bog je dal zakonu poglobitni namen roditev in vzgojo otrok. Kdor pa bi zlorabljal zakon samo za svojo strast in obenem preprečeval glavni namen zakona, bi se s tem smrtno pregrešil proti božji naredbi, država pa bi hiralala na smrtni bolezní: kmalu bi štela več mrtvaških rakev kot zibelk. In začetek konca bi bil tukaj.

In še dalje! **Ali ne bi z ločitvijo zakona propadala tudi naša kmetška gospodarstva?** Kako se danes trudi in peha kmetška gospodinja za svojo hišo, kako dela od zore do mraka v hiši, na polju, v hlevu — povsod se pozna njena spretna roka. Dobra gospodinja pol gospodarstva pokonci drži.

Ali bi bila njena pridnost tudi tako vztrajna, če bi vedela, da je danes ali jutri lahko pahnjena na cesto in morda ne bo uživala sadu od svojega trudapolnega dela, ali bi bila njena požrtvovalnost še tako neizčrpna, ko bi vedela, da bo morda čez nekaj let prišla druga in razmetavala to, kar je ona zbirala? Žene in možje, ki vam je na srcu procvit vašega gospodarstva, pomislite!

In koliko **lahkomiselnih zakonov** bi se šele potem sklepalo, ko bi se ženin in nevesta zavedala, da gresta lahko narazen, kadar se drug drugega naveličata! Koliko več preprirov bi bilo v naših družinah! Zakaj sedaj mož in žena veliko znata potrpeti drug z drugim, ker vesta, da jima je usojeno do smrti ostati skupaj, potem pa bi marsikateri zakonski drug iskal prepira, da bi dobil razlog za ločitev in tako zadovoljil svojo strast, ki se je zaskrkala v drugo, oziroma v drugega.

In ubogi otroci, ki so vedno v nevarnosti, da izgubijo svoje vzgojitelje in ki imajo v starših slab zgled neukročnih strasti? Kako naj bodo dobro vzgojeni? Ni čuda, da je celo odločni svobodomislec, bivši predsednik ameri-

kanskih Združenih držav, zaklical: Največja nevarnost za ameriško svobodo je, da ločitev zakona (ki je v Ameriki vpeljana) uničuje družinsko življenje, brez katerega ni zdravega rodu.

Razlog, da je življenje zakonskih, ki se nikakor ne morejo razumeti, pekel, in da se mora zato dovoliti ločitev, ne drži. Za take slučaje dovoljuje Cerkev, da gresta narazen in živita ločeno, toda nerazdružnost zakona ostane.

Ženska volilna pravica — nevarnost za svobodomiselne načrte.

Kakor smo pojasnili, imajo svobodomiselci velike in dalekosežne načrte, kako odtujiti krščansko misel slednji slovenski hiši in zasejati v sleherno srce seme svobodomiselstva. To pa bi mogli le izpeljati, če dobijo ogromno večino v prihodnjem državnem zboru. Zavedajo se pa dobro, da je to popolnoma izključeno, če bi imele tudi ženske volilno pravico. Zakaj ženstvo zavestno in nezavestno čuti, da je krščanstvo največja opora in obramba ženske svobode in ženskih pravic in da bi posledice svobodomiselstva najtežje čutilo ravno ženstvo (vzgoja otrok, zakon). In zato bi se ženstvo pri volitvah v večini zavzelo proti svobodomiselnim strankam. Ravno tega se pa svobodomiselci boje. In ta misel jih je vodila, da so pri sklepanju o volilnem redu za časa liberalno-socialistične vlade **izključili volilno pravico kmetских žensk**, kljub temu, da imata socialistična kakor liberalna (JDS) stranka žensko volilno pravico v svojem programu. A ta program naj bi se vpeljal samo takrat, kadar bi bila večina žensk v svobodomiselnem taboru. To je tudi »Slovenski Narod« odkrito povedal v članku »Ženstvo in politika« (7. marca 1920, št. 53). V tem članku se surovo norčuje iz kmetic in služkinj, imenuje jih »neizobražena masa žensk«, »ki komaj čitajo molitvenik«, in potem pravi, da takim nikakor ne

gre volilna pravica, ker bi volile preveč »reakcionarno« (protisvobodomiselno). »Več prosvete, več svobode«, vzklika odkritosrčni člankar, torej več svobodomiselne izobrazbe, potem šele bodo tudi kmetice zrele za volilno pravico.

In tudi v občinskem volilnem redu, ki ga je sestavil svobodomiselni predsednik deželne vlade, dr. Žerjav, je bilo kmetiško ženstvo izključeno od volilne pravice.

Tako spoštuje svobodomiselstvo iz socialističnega in liberalnega tabora naše delavno ženstvo! Medtem ko so bili možje in bratje na bojišču, so držale njihove žene in sestre fronto doma, fronto, ki je bila za slovenski narod neizmerne važnosti. Kar se pa izobrazbe tiče, ima ogromna večina kmetskih žensk mnogo več zlasti srčne omike, kot jo imajo n. pr. mestne svobodomiselne dame, ki niso v večini nikdar skusile, kaj se pravi trdo delati in trpeti.

Tako vidimo jasno pred sabo načrt, ki ga je zasnovalo jugoslovansko svobodomiselstvo za uresničenje svojega prostožidarskega cilja: tudi Jugoslavijo je treba razkristjaniti. Temeljna misel je: **mladino je treba dobiti v roke, in sicer tako, da nihče drugi ne more blizu.** Zato je treba začeti v šoli, nadaljevati potom svobodomiselnih organizacij izven šole in v armadi in razkristjaniti tudi družino. Ker pa verno ljudstvo ni sprejemljivo za te načrte, ga je treba prisiliti z državno postavo (šolski zakon, prisilna sokolska vzgoja). Da bo pa mogoče vse to izpeljati, je treba dobiti v roke državno krmilo; zato je treba volilni red tako prikrojiti, da bo zmaga svobodomiselcev bolj gotova, in tu je treba predvsem verno kmetsko ženstvo izključiti od volilne pravice.

Brez dvoma je to dobro zamišljen načrt, ki je sposoben, ako se uresniči, da v dobi enega rodu razkristjani celo Jugoslavijo, ako se ne bo katoliško ljudstvo, posebno pa verno ženstvo, katero bo najbolj čutilo svobodomiselni udarec, krepko postavilo v brambo.

Pred odločitvijo.

Stojimo pred odločitvijo. Volitve v državni zbor so pred durmi in ta državni zbor bo odločil, ali bodo zgorajšnji svobodomiselni načrti postali dejstvo in tako stotisoči naših sinov in hčera izročeni brezverstvu, ali pa bodo pokopani za dogleden čas.

Boj se že vrši. Na eni strani stojijo svobodomiselne stranke, ki se v marsičem med seboj razlikujejo, a v glavnem cilju se strinjajo: boj proti Cerkvi, boj krščanstvu, proč z vsem, kar spominja na Boga, na njegove zapovedi, na večnost! Nekatero svobodomiselne stranke to neprikrito oznanjajo, druge zopet skrivajo svojo ost proti krščanstvu v razna navidez nedolžna, a v resnici protikrščanska gesla, kakor: vera ne spada v politiko, duhovnik naj dela samo v cerkvi itd. Jedro njihovega programa pa je pri vseh: zmaga svobodomiselstvu!

In katere so te svobodomiselne stranke?

1. Prva je stara **liberalna** stranka, takozvana **Jugoslovanska demokratska stranka** (JDS). Svobodomiselni načrt, kako razkristjaniti Jugoslavijo in ki smo ga zgoraj opisali, je njeno delo, Sokoli so njena avantgarda in njeno časopisje (»Slovenski Narod«, »Domovina«, »Nova doba«) ni svojega Cerkvi sovražnega stališča nikdar prikrivalo. Ta stranka pa je radi svoje odločno protiljudske politike skoro popolnoma razpadla, ima okrog sebe največ bogatih denarnih mogotcev, kateri vzdržujejo njeno časopisje.

2. Druga stranka je takozvana **Samostojna kmetijska stranka** (SKS). Njeni pristaši in glavni voditelji so vsi bivši pristaši stare liberalne stranke na deželi. Razlike med staro liberalno stranko in novo Samostojno kmetijsko ni razen v imenu in v tem, da se je slednja postavila samo na kmetško stališče. Glede vere zastopajo protikrščansko stališče, češ da vera ne spada v politiko, in v svojem gla-

silu »Kmetijski list« in na svojih shodih sramotijo najbolj duhovščino in ji odrekajo vsako pravico v javnem delovanju. Glede svobodomiselnega Sokola pravijo, da je brez barve in da so torej voditelji Samostojne lahko tudi Sokoli, proti ljudskošolskemu načrtu se niso izrazili in so proti ženski volilni pravici. Da se po shodih na deželi delajo verne kristjane, ponavljajo s tem star obrabljeni način liberalne agitacije po deželi. Vendar je ta način agitacije marsikaterega po mišljenju in življenju krščanskega moža premotil, da je pristopil k tej stranki, ki pa, če pogledamo njen program, njeno pisanje in njene voditelje, jadra naravnost v svobodomiselne vode. Zato ta stranka v svojih končnih posledicah za krščanstvo ni nič manj nevarna kot njena mati — stara liberalna stranka, katera tudi svojim pristašem po deželi po okrožnicah naroča, naj pristopijo v to stranko. Katoličan, ki mu je vera resna stvar, po svoji vesti ne more biti pristaš te stranke.

3. Tretja stranka je **Narodnosocialna stranka**. Kakor je Samostojna kmetijska stranka kmetska podružnica stare liberalne stranke, tako je Narodna socialna njen delavski in uradniški privesek. Njihovo glasilo je »Nova pravda«. V verskem oziru se niso programu stare liberalne stranke nikdar odrekli.

4. Četrta stranka je **Delavska socialistična stranka**, ali, kakor jo navadno imenujemo, **komunistična**. Njen cilj je, potem nasilne, četudi krvave revolucije prevreči ves sedanji družabni red, dati vso oblast samo socialističnemu delavstvu (diktatura proletariata), vso zasebno last kakor tovarne, podjetja, kmetsko zemljo lastnikom vzeti in jo podružabiti, to se pravi narediti jo za skupno last delavcev. Tako kmet ne bo več gospod na svoji zemlji, temveč delavec na skupnem polju. V verskem oziru so komunisti najodločnejši materialisti, to se pravi: Boga ni, večnosti ni, nebesa si napravimo na zemlji, vera in Cerkev naj

čimpreje premineta, duhovniki naj si poiščejo drugih služb, če hočejo živeti, v šoli naj se veronauk popolnoma odpravi, zakonska zveza ne velja, temveč vpelje naj se »svobodna ljubezen«. Vsekakor so komunisti veliko bolj odkriti in dosledni sovražniki vsega, kar je verskega, kot so liberalci. Njihovo glasilo je »Rdeči prapor«.

5. Peta stranka je **Jugoslovanska socialnodemokratska stranka** (JSDS). Razločuje se od komunistične stranke samo toliko, da hoče doseči komunistični cilj ne potem nasilne revolucije, temveč mirno potem vpliva v državni zakonodaji. Ta stranka ima malo pristašev, na kmetih nastopajo pod imenom »Kmetsko-delavska zveza«. Njihovo glasilo je dnevnik »Naprej«, kmetsko socialistično glasilo je pa »Ljudski glas«.

Vse te stranke so po svojih načelih svobodomiselnih, nekatere nastopajo bolj previdno in prikrito, druge se pa ne skrivajo in se odločno ponašajo s svojim protikrščanstvom.

Ljudska stranka.

Boj se že bije. Na eni strani svobodomiselnih stranke, kakor smo jih opisali zgoraj, na drugi strani pa odločno krščanska Slovenska ljudska stranka. Njeno osnovno načelo je, da ljudstvo ne more biti trajno srečno in zadovoljno, če se ne vrši ves njegov duševni in gospodarski razvoj in napredek na temeljih krščanske pravičnosti in ljubezni in po zapovedih, ki jih je dal Bog na gori Sinaj. Ljudska stranka ni stranka enega sloja ali stanu, ampak obsega vse stanovne, ker stoji na načelu, da vsi stanovi drug drugega potrebujejo in da bodo vsi zadovoljni le, če vladata v njihovem medsebojnem razmerju krščanska pravičnost in ljubezen. V šolskem vprašanju najodločneje zastopa stališče, da šola samo nadomestuje, izpopolnjuje

in nadaljuje vzgojo otrok, do katere imajo prvo pravico starši. Starši naj imajo torej odločilno besedo pri šolski vzgoji in zato verni starši — in takih je v Sloveniji ogromna večina — po božji in človeški pravici zahtevajo, da bodi tudi v šoli vzgoja na verskonravnem temelju, in zato smejo zahtevati od države, da jim dá verskonravnih šol. Tudi imajo starši pravico izbirati si učitelje. Istotako Ljudska stranka odločno zastopa stališče, da je zakon verska zadeva in da se mora sklepati tako kot vera zahteva in je po božji naredbi nerazdružljiv. Zato je vsaka postava, ki vpeljuje za katoličane civilni zakon, teptanje krščanskega prepričanja, ki ga izpoveduje ogromna večina našega ljudstva.

V gospodarskem oziru je Ljudska stranka nasprotnica bogatega kapitalizma, ki živi ob delavskih žuljih in ob kmetskem znoju, ter zastopa načelo, da naj bo vsak delaven človek tako plačan, da bo lahko preskrbel sebe in svojo družino, kmet pa naj potom prodajalnih zadrug sam prodaja svoje pridelke, tako da ostane ves dobiček v njegovih rokah, kupuje pa naj svoje potrebščine potom nakupovalnih zadrug naravnost od tovarn, da jih dobi kolikor mogoče ceno.

Na kmetih je organizirana Ljudska stranka v **Kmet-skih zvezah**, katerih glasilo je »**Domoljub**« na Kranjskem in »**Slovenski Gospodar**« na Štajerskem, krščansko delavstvo je organizirano v »**Delavski zvezi**« in »**Jugoslovanski strokovni zvezi**«. Delavske koristi zastopa dnevnik »**Večerni list**«, krščanski obrtniki pa so združeni v »**Jugoslovanski obrtni zvezi**«, katere glasilo je »**Jugoslovanski obrtnik**«. V splošnem pa zastopajo načela Ljudske stranke dnevnik »**Slovenec**«, mariborska »**Straža**«, »**Murska straža**« in »**Mir**« na Koroškem.

Ljudska stranka je edina stranka na Slovenskem, katera zastopa odločno krščanska načela, se bori proti temu, da bi se v politiki in zakonodaji teptala verska

načela; Bog je gospodar vsega in njegove zapovedi naj vladajo povsod, ker sicer narod ne bo in ne more biti trajno srečen in zadovoljen.

Na delo !

Krščansko ženstvo, ali spoznaš po vsem tem, da ti hočejo raztrgati družino, vzeti otroke in ti jih zastrupiti s svobodomiselstvom, ki je vir večne in navadno tudi časne nesreče? Ne misli, da je ta volilni boj med svobodomiselnimi strankami na eni strani in krščansko stranko na drugi strani samo boj za poslanska mesta; ne, boj se bije za krščansko družino, boj za vzgojo otrok, boj za mladino. Ali ni tvoja dolžnost pred Bogom in pred narodom, da pomagaš do zmage tisti stranki, ki bo zastopala v državnem zboru pri sklepanju postav krščanska načela?

Žal, volilne pravice nimaš, in z glasovnico v roki ne moreš pokazati, da ne dopustiš nikdar, da bi ti razkristjanili družino in otroke. Toda imaš drugo sredstvo, ki izda več kot ena glasovnica. In to je **agitacija**. Vztrajna agitacija najprvo v domači hiši. Volilno pravico imajo mož, oče, bratje, sinovi, posli. Agitiraj in dokazuj, da tu ne gre samo za poslanska mesta, tudi ne samo za gospodarske zadeve, temveč gre predvsem za to, da ostanejo naša mladina in naše družine krščanske.

Agitiraj pri svojih sosedih, znancih, prijateljih, povsod, kjerkoli tvoja beseda kaj zaleže. Ne odnehaj, zakaj gre tudi za tvojo usodo. Vsi smo poklicani, da branimo krščanstvo in storimo tu svojo dolžnost.

Agitiraj, da vsi volijo listo Slovenske ljudske stranke, ki edina odpošlje v državni zbor može, kateri bodo v vsakem slučaju zanesljivo zastopali krščanska načela.

Daljnja tvoja agitacija naj bo za **krščansko časopisje** in sploh za krščanski tisk. Tiskana beseda ima danes

ogromen vpliv na ljudi in svobodomiselci ravno s svojim, na vse strani dobro razpreženim časopisjem največ dosežejo. Tiskana beseda je danes apostol, apostol dobrega ali apostol slabega. In ravno tu ima krščansko ženstvo ogromno polje za apostolsko delo, delo krščanske ljubezni do bližnjega. Koliko je pri nas še krščanskih družin, ki pa so iz nevednosti ali katerihkoli vzrokov naročene na svobodomiselne časopise, In brez dvoma se strup takega časopisja polagoma zajeda v tako družino, da postane versko mlačna in brezbrizna, da sama ne vé, kedaj.

Zato pa naj bo naše geslo: ne sme je biti krščanske družine, ki ne bi bila naročena na naše časopise. Vsi nasprotni časopisi naj izginejo iz katoliških hiš. In to je ravno tisto veliko apostolsko delo, ki naj ga predvsem vrši krščansko ženstvo. Naj se zato osnujejo odseki po Marijinih družbah in izobraževalnih društvih in glavna skrb naj jim bo: razširjanje katoliškega tiska. Prav je, da podpiramo zunanje misijone po Afriki in drugih poganskih krajih, a pri tem ne smemo pozabiti na notranje misijonsko delo. Prav je, da tudi z našo pomočjo zadobijo daljni pogani luč svete vere, a pri tem ne smemo pustiti, da bi vsled naše lenobe in nedelavnosti naši bratje in sestre doma zapadli temi svobodomiselstva in brezverstva.

Stôri tudi vse, da se bo časopis in dobra knjiga doma res prebiral. Beri sama in opozarjaj na to, kar si brala, tudi moža, brata, očeta. Potem šele bo dober tisk dosegel svoj namen.

Na delo, krščansko ženstvo, in prepričani smo, da bo Slovenija, kakor vedno dosedaj, tudi zanaprej odločno odklonila vsako svobodomiselstvo, ki je vir največje nesreče za narod, in poslala v državni zbor može, katere bodo vodila pri njihovem delu predvsem načela krščanske pravičnosti in ljubezni.

Na delo za krščansko Sloveško ljudsko stranko!

